

www.e-rara.ch

'T Paradys verlooren

Milton, John

Te Haarlem, 1728

Zentralbibliothek Zürich

Shelf Mark: 25.630

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-56800>

'T paradys verlooren. Vierde boek.

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

T PARADYS VERLOOREN.

Vierde Boek.

trouwe stem, die van den Heemel klonk
In 't oor van hem, die de Oopenbaaring zag,
Wanneer de Draak, ten tweeden neederlaag,
Aan 't woeden, neederdaalde, om zyne wraak
Te koelen aan het menselyk geslacht

Wee den bewooners van het aardse rond!

Had nu ter tyd die zelve trouwe stem
Het eerste paar gewaarschouwd voor de komst
Van hun verborgen Vyand, waar 't misschien
Gelukkiglyk zyn' doodelyken strik
Ontvlooden. Nu kwam Satan needer, nu
Voor de eerste reys, door dolle razerny
Ontsteeken, nu Verzoeker, naaderhand
Beschuldiger van 't menselyk geslacht,
Om zyn verlies, pas in dien eersten slag
Geleeden, en zyn vlucht ter hellewaard
Te wreeken aan de schuldellozen, en

Den

Den brooffen Mens: Maar echter onvermaakt
 In zynen spoed, schoon stout en trots, verre af,
 En zonder vrees, in onderneeming, die
 Geen roem behaalen kon, begon hy zyn'
 Vervloekten aanflag, die geboorte-reed,
 Nu rolde en kookte in zyne onstuyme borst,
 En, als een Duyvels werktuyg, op hem zelv'
 Te rugge sprong; vertwyfeling en schrik
 Verwarden zyn gedachten; 't diep der hell'
 Was binnen in zyn boezem; want hy brengt
 Een Hel met zich. Een Hel is 't, waar hy wend
 En keerd: Hy kan, wat plaats hy ook betreed,
 De Hell', geen' eenen stap meer, als zich zelv'
 Ontvliên. Nu wekt 't Geweeten wanhoop op,
 Die sluymerd, en het naar gedenken van
 't Geen hy eerst was, nu is, en worden zal,
 Noch erger. Erger straf moest volgen op
 Noch erger daad. Nu wierp hy zyn gezicht
 Op Eden, dat vermaak'lyk voor hem lag,
 En zag met oogen, vol van spyt en smert.
 Dan zag hy opwaards naa den Heemel, en
 Het schittrend vuur der Zonne, nu op 't hoogst,
 En op den vollen Middag. En nu veel
 Omhaalend', voerd' hy zuchtend' deeze taal.
 O gy, die met de gloori, die u kroont,
 Uyt uwe heerschappy, gelyk een God
 Van deeze nieuwe waereld, neederziet,
 Voor wiens gelaat alle and're Starren met
 Verkleende hoofden duyken; 'k roep u aan,
 Maar met geen' vriendelyke stem; Ik voeg'

Uw'

Uw' naam daar by, ô Zon, om u met een
 Te melden, hoe 'k uw' heldre stralen haat,
 Die my te rug doen denken, uyt wat staat
 Ik viel, die eens in luyfter uwe Sfeer
 Verre oovertrof; tot trotse hovaardy
 En erger Staatzucht my ter needer wierp
 Al ftrydende in den Heemel, teegen hem,
 Dien Heemelvorf, wiens kracht geen weergaâ heeft.
 Helaas! waarom? zulk eene ondankbaarheyd
 Verdiend' hy niet van my, gefchaapen door
 Zyn' hand, zoo hoog verheerlykt, welke gunft
 Hy nooyt verweet: ook was zyn dienft niet zwaar:
 Hoe lichter? als dat hy gepreezen wierd;
 Vergelding, licht te geeven, en hem dank
 Te zeggen. Billyk was zyn eys, myn plicht.
 't Bewys dier goedheyd nam ik euvel op,
 En 't broeyde in my slechts boosheyd. Tot den top
 Verheeven, viel my de onderwerping zwaar
 En lastig. Een flap hooger, dacht ik, maakt
 My allerhoogft: 'k ontslaa my van de fchuld
 Van eyndelooze dankbaarheyd terftond,
 Zoo lastig, die geftaadiglyk betaald
 Noch echter blyft: 'k vergat, 't geen ik van hem
 Geftaâg ontving: 'k kon niet begrypen, dat
 Een dankbaar hart, fchoon fchuldig, eevenwel
 Niet fchuldig blyft, maar ftraag betaald, in fchuld
 Al teevens, en ontslaagen van de fchuld.
 Wat last was dat? Ach! had een krachtig lot
 My tot een' Geest van minder rang gemaakt,
 Gelukkig waare ik in myn' eerften stand

Gebleeven, en geen toemelooze hoop
 Had myne Staatzucht opgevyzeld: Maar
 Waarom niet? Veellicht dong eene and're kracht,
 Zoo groot, als ik, daar naa, die my, by hem
 Gering, gesleept zou hebben aan zyn zy:
 Maar and're Krachten, en zoo groot, als ik,
 Zyn niet gevallen, maar staan onbeweegd,
 Van buyten en van binnen teegen al
 Wat kan verleyden, wel gewaapend: Had
 Gy niet dien zelve vryen wil en kracht,
 Om neevens hen te staan? O jaa! wien zult
 Gy dan, of wat beschuldigen, als slechts
 Des Heemels vrye Liefde, aan allen met
 Gelyke maat geschonken; Laat my dan
 Zyn' Liefde vloeken, om dat Liefde of Haat,
 't Is my al een, een eeuwig wee verschaft.
 Jaa, zy vervloekt, om dat uw wil, ondanks
 Zyn' wil, met vryheyd koos, het geen hy nu
 Met recht beklagt. Ellendige, waar heen
 Neemtge uwen vlucht, om eyndeloozen toorn
 En eyndelooze wanhoop te ontvliên?
 Wat weg ik neem, 't is Hel: 'k ben zelf een Hel;
 En in het laagste Diep een laager Diep,
 My dreygend' te verflinden, spart een' keel
 Afgrysyk op, waar by de Hel, die 'k ly,
 Een Heemel schynt: Ontliet op 't laatst die straf!
 Wel, is 'er voor Boetvaerdigheyd geen plaats,
 Noch voor vergiff'nis oover? Anders geen',
 Als Onderwerping. Maar ik schrik voor 't woord
 Van Onderwerping. Schaamte jaagtme een schrik

In 't hart; gedenk ik aan het Geestendom,
 Om laag, door my verleyd, met and'ren roem,
 Met andere beloften, als om zich
 Te buygen: 'k Stofte, dat ik met geweld
 Den Allerhoogsten ooverwinnen zou.
 Helaas! zy weeten weynig, tot wat prys
 Die roem my staat; roem, die zoo ydel was;
 Hoe ik in 't hart gepynigd steen en zucht,
 Terwyl zy my aanbidden op den Troon
 Der Hell', met kroon en septer steyl verhoogd,
 Val ik te laager; De Opperste, eeniglyk
 In ramp: dat is de vreugd, die staatzucht vind.
 Neem eens, dat ik berouw kon hebben, en
 Door gunst of door genaà myn eersten stand
 Herwinnen: maar hoe haast zou hoogte weér
 Tot hoog bestaan aanporren, wraakend 't geen
 Gedwongene Onderwerping plegt'lyk zwoer.
 'k Herriep wel haast beloften, my door pyn
 Ten lippen uytgewrongen met geweld.
 Des ydel. Daar kan geen bevreediging
 Lang klemmen, daar de wonde van een haat,
 Die doodlyk is, zoo diepe groeven maakt.
 Dat storte wis my in een erger breuk
 En zwaarder val; dan kost ik dubble smert
 Voor korten tyds verpoozing veel te duur.
 Dat weet hy, die my straft, en des zoo ver
 Van gunstbewys, als ik van beede om Vreë.
 Hy, alle hoop nu weg geworpen, ziet,
 In plaats van ons, verbannen, uytgejaagd,
 Zyn nieuw vermaak, 't geschaapen Mensdom, en

Om hunnen 't wil deez' nieuwe Waereld , aan.
 Vaar wel dan Hoop , en met de Hoop de Vrees:
 Vaar wel berouw. Ik heb verlooren al
 Wat goed is : 't kwaad verstrekke my voor goed.
 Door u verdeel ik , voor het minst , 't gezag
 Met 's Heemels Vorst ; 'k zie licht meer onder my,
 Als 't halve ryk , 't geen moogelyk de Mens
 Eerlang , en deeze nieuwe Waereld weet.
 Terwyl hy sprak , verdonkerde elke drift
 Zyn weezen , steeds veranderd , bleek van schrik ,
 Nu rood van toorn , van wanhoop en van nyd ;
 't Geen zyn ontleend gelaat , en veynzery
 Ontmaskerde en verried , had iemands oog
 Hem zoo gezien : want heemelgeesten zyn
 Van zulke vuyle en snoode driften vry.
 Hy merkte 't haast , en leenigde elke tocht
 Met uysterlyke kalmte , Konstenaar
 Van list. Hy was 't , die allereerst verzon
 De valsheyd te vermommen met een schyn
 Van Heyligheyd , de boosheyd , zwanger van
 Wraakgierigheyd te dekken met vernis
 Van Yver. Maar hy wist noch niet genoeg,
 Om Uriël , die reeds gewaarschouwd was,
 Te mompen. 't Oog des Engels ging hem naa
 Op zynen weg , en zag hem stryken op
 't Assyriaans gebergt , mismaakter , als
 Kan vallen in het zaalig Geestendom.
 Hy lette op zyn gebaarden , bars en fel ,
 En dwaas gedrag , alleen , gelyk hy dacht ,
 Van niemand gaâ geslaagen , ongezien.

Zoo voer hy voort, en naaderde aan de kant
 Van Eden, daar het weeld'rig Paradys,
 Nu dichter, met zyn groene manteling,
 Als met een' haag omtoogen, 't hoog geboomt
 Van 't steyl boffchaadje kroont, dat dicht begroeyd
 Met kreupelbos in 't wild, den toegang fluyt.
 Daar groeyden, heemelhoog en schaadowryk,
 Pynboomen, Dennen, Keeders, Palmen met
 Breed-uytgespreyde takken: 't was een Land-
 Tooneel; en zoo de takken reezen, rees
 'Er schaadow booven schaadow, een gevaart
 Van hout, maar deftig. Booven alle stond
 De groene wal van 't Paradys verhoogd,
 't Geen onzen algemeenen Vaader wyd
 En breed op 't vlak van zyne heerschappy
 Om laag, en waar hy wilde, rond deed zien.
 Noch hooger, als die wal, een ronde ry
 Der schoonste boomen, ooverlaaden met
 De schoonste vruchten. Bloeffem, vrucht, gelyk,
 Al goudgeel, gefchakeerd met kleur op kleur,
 Elk om 't behoorlykft; daar de milde Zon
 Haar ftraalen op liet needervallen, meêr
 Verheugd, als op eene heldre aavondwolk,
 Of Reegenboog, als God den grond verkwikt
 Met waatervlaagen. Zoo bevallig fcheen
 Die Landftreek. En nu uyt een' zuyv're lucht
 Tot zuyverder genaaderd, liep zyn hart
 Van vreugd en blyfchap oover, recht bekwaam
 Om alle droefheyd te verjaagen, maar
 De Wanhoop niet. Een lenteblaazend Zuyd,

Zyn wieken wiegende in een' zoële lucht,
 Verspreyde alom een' aangename geur,
 Als met een' stem, die stil te kennen gaf
 Den teelgrond van dien eed'len balsenhof.
 Gelyk een Zeeman, die voorby de Kaap
 Van Goede Hoop, of 't Mozambiekse Land
 Gezeyld, als een Noord-oosten wind op Zee
 Hem Saba's geuren van het kruydryk strand
 Van 't weelig Arabye toejaagt, zich
 Vermaakt met dat belet, en zynen vaart
 Verslapt, en lang zich keetelt, met den reuk,
 Zoo lieflyk, en den Ouden Okeaan
 Toegrinnikt. Zoo hielt hier de Vyand zich
 Een tyd lang op, verrukt door zoeten geur,
 Daar naa voor hen vergif. Hy was 'er nu
 Meêr mee vermaakt, als Asmodeus met
 Den rook des Vis, die hem, verliefd, verjoeg
 Van Tobit's bruyd, met wraak van Meeden naa
 Egipte dreef, en daar aan boeijen klonk.

Aan de Optreê van dien steylen woesten berg
 Was Satan nu, zwaarmoedig en vermoeyd,
 Maar vond geen verder weg, zoo dicht verward,
 Gelyk een veld van vaaren, de ondergroey
 Van heesters en van doornen had den weg
 Zoo dicht verstoppt, dat Mens noch beest daar door
 Kon gaan. Daar was slechts eene poort, die naa
 Het Oosten zag aan de and're zy: wanneer
 De Aartsvyand dien vernam, verwierp hy trots
 Den rechten toegang, en met eenen sprong
 Sprong hy verächtlyk oover berg en wal,

Schoon noch zoo hoog, en sloop, gezwind van voet,
Daar binnen. Als een uytgeteerde Wolf,
Geperst door honger, om naa nieuwen roof
Te zoeken, daar de Herder 't wollig vee
Des Aavonds in zyn horde-hokken sluyt
In 't veylig veld, 't staketfel ooverspringt,
En valt op 't vee. Of, als een Dief, die loert,
Om de yz're kist van ryke Borgers, die
Met deuren vast gegrendeld, en voorzien
Met bouten dwars geslaagen, geen geweld
En duchten, op te steeken, 't venster in
En oover huys en daaken klimt. Zoo klom
Deeze eerste groote Dief in 's Heeren stal;
Zoo feedert snoode huurelingen in
Zyn kerk. Van daar vloog hy om hoog en zat,
Gelyk een Waaterraaven, op den boom
Des Leevens; de allerhoogste boom, en die
In 't midden stond: Hy echter won daar by
't Recht leeven niet, maar zat, om voor die leeft
Den dood te smeeden, denkende niet eens
Aan zyne kracht, die 't leeven geeven kon.
Hy zat 'er slechts, om rondöm uyt te zien,
't Geen anders hem door 't goed gebruyk dier vrucht
Een pand kon weezen van onsterfelykheyd.
Zoo weynig weet men (dat weet God alleen)
Een recht gebruyk te maaken van het goed,
Dat voor ons staat, maar 't best word meest verdraayd
Tot snood gebruyk, of aaverrechtsen dienst.
Beneên op nieuws verwonderd zag hy nu
In naauw bestek Natuure 's ryken schat,

Voor 't zoet vermaak van 's menschen zinnen bloot;
 Jaa meer: Een Heemel was 't op Aarde: want
 God zelf was Hoovenier van deezen hof,
 Het lustig Paradys. Hy plantte diens
 Van Eden oostwaard. Eden trekt zyn streek
 Van Auran Oostwaard, tot Seleukia,
 Die kooningklyke Stad, gebouwd door macht
 Van Griekse Vorsten: of daar lang voorheen
 't Geslacht van Eden in Telassar heeft
 Gewoont. In deezen aangenaamen grond
 Had God deez' Hof noch aangenaamer aan-
 Gelegt: Hy deed uyt zynen vrucht'ren grond
 Uytspuyten alle boomen, schoon van vrucht
 En kleur; bekoorlyk voor 't gezicht, en voor
 De smaak en reuk. In aller midden stond
 Des Leevens Boom, hoog opgewassen, met
 Zyn bloessem, en zyn Ambrozyne vrucht
 Van groeybaar goud: naast aan de Leevens Boom
 De Boom der Kennis, onze Dood, helaas!
 De Kennis van het goed te duur gekocht
 Door Kennis van het kwaad. Ten Zuyden liep
 Een breede Vloed door Eden, ongesteuyt
 In zynen loop, als door een' ruuwen berg
 Beneên gezonken in een draaykolk; want
 De Maaker, toen zyn hof aan 't ryzen was,
 Had deezen berg geworpen op den stroom
 Zoo snel van gang, die heengedrongen door
 Al de aadren van den bollen grond, wier dorst
 Gelaafd wierd door die lieffelyke vocht,
 Een' frissen bron deed bor'len uyt den grond,

Die

Die in veel beekjes afgedeeld, den Hof
 Bewaaterden: van daar verëenigd viel
 De ganse stroom steyl needer, en ontmoet'
 Aldaar den vloed, die laager kroop, en nu
 Zyn duyft'ren gang ontworsteld, wierd gezien,
 En voorts in vier Rivieren, breed en zwaar,
 Gescheyden, door veel' kooningkryken, en
 Vermaarde streeken (noodloos hier gemeld)
 Zyn loop verdeeld. Men melde liever, kon
 De konst het melden, hoe de beekjes door
 Het veld gedraayd, vol paerelen en zand
 Met Goud vermengd, en dart'lende ooveral
 In kromme bochten, onder 't schaaduwyk
 Geboomte, als Nektar, vloeyden, elke plant
 Bezochten, en de bloemen voedden, die
 In 't Paradys opschooten, niet verdeeld
 Door ydle konst in Bedden, Slingers, in
 Lofwerken niet versnipperd; maar 't geschenk
 Der zuyvete Natuur had Berg en Dal
 En vlakken grond mildaadig ooverstort
 Met al 't sieraad, zoo, daar de Morgenzon
 Haare eerste warmte op 't oopen veld verspreyd,
 Als daar de dichte lommer met zyn bruyen
 Verfrist en koelt het Middag-luft-priëel.
 Zoo was deez' plaats, een zaalig Landvertrek,
 Dat veel verschiet in zyn gezichten gaf.
 Boffschaadjen, welker ryke boomen door
 Hun schorssen, niet als gomme en balssem, zoet
 Van geur uyt schreydden: And're, welker vrucht
 Met goude schil aan 't gloeijen, lieflyk hing,

Hier

Hier was 't Hesperife Verdichtfel waar,
 En hier alleen: de smaak was uytgezocht.
 Daar tuffen zag men velden, ongeploegd,
 En heuvels zachtlyk glooijend naa beneên,
 En kudden, die den top van 't teed're gras
 Affchoeren; Bergen, daar de Palmboom tiert,
 En waatterryke Daalen, dik bestrooyd
 Met bloemen, duyzendverwig, en de Roos
 Noch zonder doorn: men zag aan de and're zo
 Veel grotwerk, als gedolven uyt 't gebergt
 Tot koel vertrek; de geyle wyngaardrank
 Beschaaduwende met zyn purpre tros
 De Hoogten, kroop met weelderig gewas
 Al langzaam voort: het ruyffend waater liep
 Langs schuynse Bergen, of verspreyd, of in
 Een Meer, dat dicht met Mirtebossen op
 Zyn kant bezoomd, zyn kristallyne glas
 Liet schitt'ren, en de schaadow weederkaats'
 't Gevoogeld zat als in een' ronde koer,
 En aazende op den reuk van bos en veld,
 Zong Lentezangen op het trillend loof.
 Wyl algemeene Pan hier hand aan hand
 Met de Uuren en Bevalligheeden om
 Dien leevendigen bron ter reye ging.
 Denk niet, dat dit het veld van Enna was,
 Daar Prozerpyn, terwylze bloemen plukt,
 Zelve, als een schooner bloem door zwarten Dis
 Geplukt wierd, 't geen haar Moeder Ceres zoo
 Veel arbeyds koste, om haar de waereld door
 Te zoeken: noch het lieflyk bosgevaart

Van Dafne by Orontes; noch de bron
 Van Kastalis kon haalen by dien hof
 In Eden; noch 't Nyzeifch Eyland, dat
 Bespoeld word van den vloed, die Triton heet,
 Daar de oude Cham, die Heyden Ammon noemt.
 En Lybiaansen Jupiter, verborg
 Zyne Amalthea, en haar friffen zoon
 Den jongen Bacchus, voor het stiefmoërs oog,
 Van Rhea: Noch, daar 't Moorfe Kooningkrooft
 Eeuw uyt eeuw in regeerde, 't schoon gebergt
 Amara, fchoon, naar veeler droom, de plaats
 Van 't Paradys, gelegen, daar de Zon
 Geen fchaaduw geeft, by de oorsprong van den Nyl,
 Omringd met kristallyne roffen, wel
 Een langen dagreys hoog, maar al te verr'
 Van deezen hof in 't land van Affur; daar
 De Vyand, onvermaakt, zag alles, wat
 Vermaaken kon. Hy zag 'er alle slag
 Van leevendige Schepfels, nieuw voor hem
 En zeldfaam: onder al die Schepfels, twee
 Van eedeler gedaante, 't hoofd om hoog,
 En godlyk, naa den heemel opgerecht:
 Zy fcheenen met natuurelyk gezag
 In naakte Majesteit in dit gewest
 Te heerfen; en zy fcheenen 't waardig, want
 Het weezen van den grooter Maaker fcheen
 Hunn' godlyke oogen uyt; de Waarheyd en
 De Wysheyd, en de Heyligheyd vol ernst
 En zuyver: ernftig wasze, maar geplaatst
 In waare kinderlyke vryheyd: daar

Van daan het recht gezag der menſen: Niet
 Gelyk, maar ongelyk in kunne en ſtal.
 Hy tot beſpiegeling en dapperheyd
 Gevormd, maar zy tot zachtigheyd, en met
 Bevalligheyd, die herten lokken kon
 En kneeden. Hy alleen voor God, en zy
 Voor God in hem: Zyn voorhoofd, ſchoon en breed,
 Zyn oog om hoog betuygden volle macht
 En heerſchappy; zyn hyacintkleur haayr
 In 't rond geſcheyden van zyn voorlok, hing
 By troffen, deſtig, maar geenſins beneên
 Zyn breede ſchouders. Zy droeg, als een floers
 Afdaalende naa 't ſpichtig middellyf,
 Haare onverſierde goude vlechten los,
 Al golvend' heen en weeder aardiglyk
 Op borſt en rug: zoo krult de wyngaardrank
 Zyn ſcheutjes; tot een duydelyk bewys
 Van onderdaanigheyd, gevorderd met
 Een zachten zwier, en by haar toegelſtaan,
 Beſt van hem opgenoomen, toegelſtaan
 Met vriendelyke onderwerping, uyt een hart,
 Wat weygerig, maar zeedig, en een zoet
 Zachtaardig uytſtel, dat de Liefde ontvonkt.
 Zy waaren naakt, geen lid en was bedekt;
 Daar was geen' ſchaamt' miſdaadig. Vuyge ſchaamt'
 Van werken der Natuur: onëerbre ſchaamt',
 O Zonden teelt, hoe hebtge 's menſen hart
 Bezwalkt met ſchyn, flechs ſchyn van zuuyverheyd,
 Die 't leeven van 't gelukkigſt leeven rooft,
 Eenvoud, en onbeſmette onnoozelheyd!

Zoo wandelden zy naakt, en vlooden 't oog
 Van God noch Engel, want zy dachten niet
 Om kwaad: zoo wandelden zy hand aan hand;
 Het liefste paar, dat ooyt elkand'ren met
 Verliefde omhelzingen ontmoette. Hy
 De welgemaakste man der Zoonen uyt
 Zyn bloed geteeld; zy de allerschoonste vrouw
 Van al haar dochters. In de lommer van
 Een tierig bos, wiens blaad'ren 't groene veld
 Al klaat'rende ooverschaaduwden, by een
 Fonteyn van fris en leevend waater, zy
 Aan zy gezeeten, en naa kleenen arbeyd in
 Den Hof, genoegzaam, om den Zuyden wind,
 Zacht zweevende, te looven, 't geen 't vermaak
 Vermaakelyker maakte, en die den dorst
 En honger scherpte, vielenze aan de vrucht
 Des Aavondmaals, al Nektarvruchten, die
 De takken, ooverhellende hun hand
 En mond aanboden, daarze zaaten op
 Een daauwryk groen, met bloemen gestoffeerd.
 Zy kaauwden 't smaaklyk vlees, en dronken uyt
 Den schors een' vollen uytgepersten stroom.
 Geen zoete kout, geen lachjes zuiker zoet
 Ontbraaken, noch een jeugdiglyk gestoey,
 Dat zulk een paar, zoo schoon, wel paffe, vast
 Verknocht in een gezaaligd trouwverbond,
 En hier alleen. Rondom hen huppelden
 En speelden alle dieren, feedert wild,
 Van alle soort, in 't hout, in 't bos, in 't veld,
 In hoolen. Leeuwen klommen spelende op

De Boomen, en doudeynden geytjes in
Hun klauwen, Beeren, Tygers, Linksen en
Luypaarden sprongen weeldrig voor hen heen:

De lompzwaare Oolifant, om hunne vreugd
Te kweken, deed zyn best, en wrong zyn snuyt,

Volleedig; de doortrapte Slang kroop in
Veel Gordiaanse bochten langs den grond,

Met blyken van haar doodelyk vergif,
Maar ongemerkt. Veel ander vee lag neêr

In 't gras, en zat, vol op verzaadigd, of
Ging stallewaard, herkaauwende zyn spys.

De Zon, nu reeds aan 't daalen, haaste zich
Vooroover naa de Eylanden van de Zee.

De Starren nu aan 't ryzen, brachten voort

Den Aavondstond: als Satan, diep verrukt,
Gelyk voorheen, zyne afgebrooke spraak

Hervatte, en oopende zyn mond aldus.

O Hel! wat zien myne oogen met verdriet

In onze plaats van zaaligheyd, zoo hoog

In top, deez' schepsels van eene and're leeft,

Miffchien Aard-boorelingen, anders niet,

Geen' Geesten, maar het Heemel-Geestendom

Naby in glans; Die 'k met verwond'ring zie,

En kon beminnen, zoo natuurlyk schynt

In hen Gods beeld, wiens milde hand op hen

Zoo groot een' gunst heeft ryklyk uytgestort.

Ach! eedel paar, hoe weynig denktge aan uw

Verandering, zoo naa by hand, wanneer

Al dit vermaak verdwynen zal, en u

Het wee doen zien; zoo veel te grooter wee.

Als uw genot van vreugd nu grooter is.
 Gelukkigigen! maar onverzeekerd van
 De duurzaamheyd van dat geluk: hoe slecht
 Is deeze plaats, uw heemel, door Gods hand
 Bebolwerkt voor een Vyand, nu daar in
 Getreên: geen vyand juyft met opzet; want
 Ik, schoon verdorven en genaadeloos,
 Kanme oover u erbarmen: Een verbond,
 Eene onderlinge vriendschap met u op
 Te rechten, is myn doel; dat ik by u,
 Of gy by my voortaan zult woonen, schoon
 Myn woonplaats mooglyk u zoo niet behaagt,
 Als dit schoon Paradys, uw lust; ze is ook
 Uw Maakers werk. De Hel zal, om u beyd'
 Te ontfangen, haare wydfte poorten voor
 U oop'nen, U inhaalen met den stoet
 Der grootfte Vorften. Daar is ruymte, niet
 Als in dit eng bestek, dat uw geflacht,
 Hoe talryk ook, kan bergen. Is de plaats
 Niet goed genoeg, dat moogtge wyten, die
 My noode dreef tot deeze wraak aan u;
 Van u wel onbeleedigd, maar om hem,
 Die my beleedigd heeft: jaa, schoon ik smolt,
 Gelyk ik doe, om uwe eenvoudighyde,
 Zoo schaadeloos, Staatreeden, Eer en Kroon,
 Met wraak vermengd, om deeze nieuwe waereld
 Te winnen, dryvenme, om nu dat te doen,
 Waar voor ik, schoon verdoemd, verschrikken zou.
 Zoo sprak de Aards-vyand, en vergoelykte
 Zyn' Duyvelfe bedryven met den nood;

Tirannen-pleyt : toen vloog hy uyt den top
Des hoogen Booms beneeden , onder 't gros
Van die viervoetige gedierten , zelf
Nu 't een , dan 't ander , zoo 't hem best geleek
Te dienen tot zyn oogmerk , om zyn roof
Naby te zien , en onvernooten acht
Te geeven , hoe hy best van hunnen staat
Door woord of werk bericht verkrygen zou.
Nu dreevelde hy , als een Leeuw , met fier
Gezicht rondom , dan als een Tyger , die
Twee harte-welpen , dartelende in 't veld ,
In 't oog heeft , en nu kruypt op zynen buyk ,
Dan weeder ryst , om met een' wiffen sprong
Te vallen op dien dubb'len roof , en een'
In elke klaauw te grypen , spalkend' wyd
Zyne ooren op , toen Adam , de eerste Man ,
Tot Eva , de eerste Vrouw , deez' reeden sprak :
Gy , die alleen myn Deelgenoot , myn deel
Van al deez' vreugd , jaa , die my waarder zyt ,
Als al die vreugd : Gewis , de kracht , die ons
Gemaakt heeft en om ons deez' ruyme waereld ,
Moet goed zyn , eyndeloos , en van zyn goed
Zoo mild en vry , als eyndeloos , die ons
Dus vormde uyt stof , en plaatste in deezen staat ,
Zoo ryk van heyl : wy hadden niets verdient
Van zyne hand , noch kunnen 't minste doen
Tot zynen dienst , daar hy geen' and'ren dienst
Van ons begeert , als dit alleen , een last
Zeer licht , geen last . Van alle boomen in
Het Paradys , die veelerleye vrucht ,

Al lief-

Al lieflyk, draagen, vry te plukken, maar
 Niet van den Boom der Kennis, staande naast
 Den Boom des Leevens. Zoo naa groeyt de Dood
 By 't Leeven; wat de Dood ook weezen mag,
 Gewis iets yslyks. Want gy weet, dat God,
 Indienwe daar van aaten, ons de Dood
 Heeft voorgespeld: Het enig teeken van
 Gehoorzaamheyd van ons gevergd, voor zoo
 Veel' teekens van gezag en kracht, aan ons
 Geschonken, van zoo groote Heerschappy:
 Alle and're Schepfels, Aarde en Lucht en Zee
 Doorzweevende, staan onder ons gebied.
 Men keure dan dit licht verbod niet zwaar.
 Het ruym genot van alles staat ons vry,
 Met veelerleye en onbepaalde keur
 Van zoet vermaak. Maar eeuwig zy zyn lof
 In onzen mond, men galm' zyn' goedheyd uyt,
 Vast beezig met ons lieflyk tydverdryf,
 Met dit geboomt, zoo weelig in zyn groey
 Te snoeijen, deeze bloemen gaâ te slaan;
 Die last, al was hy zwaar, valt zoet met u.

Dus antwoorde Eva; Gy, van wien, om wien
 Ik wierd gemaakt, vlees van uw vlees, die tot
 Geen dienst ben zonder u; myn Leydsman en
 Myn Hoofd, al watge spraakt, is recht en goed.
 Hem zynwe waarlyk schuldig allen lof,
 En daagelykfen dank, maar ik voor al,
 Die 't beste lot te beurt gevallen is,
 Genietende u, die my in veelen zoo
 Verre oovvertref, terwyl geen weedergaa

Gelyk als gy, voor u te vinden is.
 Hoe meenigwerf gedenk ik aan dien dag,
 Wanneer ik eerst ontwaakte uyt mynen slaap,
 En vond my zelv' geleegeen onder schaauw
 Van bloemen, zeer verwonderd, waar en wat
 Ik was, van waar daar heen gebracht, en hoe.
 Niet verr' van daar was een zoetzacht geruys
 Van waat'ren, vloeiende uyt een' grot, die zich
 Verspreyden tot een vloeybaar vlak, dat on-
 Beweeglyk stond, zoo zuyver, als 't gewelf
 Des Heemels; onbedreeven liep ik daar
 Naa toe: 'k boogme op den groenbewassen kant
 Vooröover, om in 't klaar en effen nat
 Te zien: 't scheen my eene and're lucht te zyn.
 Terwyl ik neederbukte, om dat te zien,
 Vertoont zich in die waaterige plas
 Recht teegenme oover een' gedaante, die
 Zich boog, om my te zien; ik deyns te rug,
 't Deynst ook te rug; ik keer, met dat gezicht
 Vermaakt, terstond weêrom; die, ook vermaakt,
 Keert ook terstond weêrom, met oogen vol
 Van liefde en onderlinge trek. Ik had
 Tot heeden toe daar op gestaröogd, en
 My zelv' geplaagd met ydele begeert';
 Had niet een' stem, tot myn bericht, gezeyd:
 Het geenge ziet, 't geen gy in 't waater ziet,
 Schoon schepsel, zyt gy zelv': het koomt met u,
 En 't gaat met u. Maar volleg my, ik zal
 U leyden, daar geen' schaaduwe uwe komst
 En teed're omhelzingen zal stremmen. Hem,

Wiens beeld gy zyt, zult gy genieten; Hy
 Zal u aankleeven, en gy zult uyt hem
 Een' meenigte voortbrengen, u gelyk;
 Daar voor zult gy den naam ontfangen van
 De Moeder van het Mensfelyk geslacht.
 Wat zou ik doen, als volgen stil die stem,
 Onzichtbaarlyk geleyd, tot dat ik u
 Vernoomen had, schoon waarlyk van gelaat
 En ryzig, onder een' Ahornboom; maar
 Zoo schoon niet, dachtme, zoo bevallig, zoo
 Aanlokkelyk, zoo zacht niet, als het beeld,
 Dat ik in 't waater zag. Ik ging te rug;
 Gy volgde my, en riept met luyde stem;
 Schoone Eva keer; wien vlietge? dien gy vlied,
 Van hem zyt gy, zyn vlees, zyn been. Om u
 Te vormen, leende ik u uyt myne zy,
 En naaft aan 't hart, 't waarachtig leeven, om
 U aan myn' zy van nu voortaan te zien,
 Tot mynen troost door onverbreekb'ren band;
 Ik zoek u, als een deel van myne ziel,
 'k Noem u myn wederhelft. Met dat uw' hand
 De myne greep, neeg ik naa u, en zag
 Van dien tyd af, hoe mannendapperheyd
 En Wysheyd, als alleen 't waarachtig schoon,
 De schoonheyd van een Vrouw te booven gaat.
 Zoo sprak onze algemeene Moeder, en
 Met oogen van aantrekkelyke trouw,
 En zacht toegeeven, zonder dartelheyd,
 Leund', half omhelzende, op den schouder van
 Den eersten Vaader; haare halve borst

Aan 't zwellen, naakt, ontmoett' zyn halve borst;
 Gedooken onder 't krinkelvloeijend goud
 Van haare losse vlechten. Hy vermaakt
 Met haare schoonheyd, en aanvallig blos,
 Glimlachte met veel grooter liefd' haar toe,
 Dan Jupiter zyn' Juno doet, als hy
 De wolken van den Heemel zwanger maakt,
 Die dus bevrucht Mey-bloemen strooijen. Hy
 Omhelsde, en kuste haare lippen met
 Een reynen kus. De Duyvel keerde uyt nyd
 Zich om, maar met een yverzuchtig oog
 Beloerde hy hen van ter zyden, en
 Berste ongeduldig uyt in deeze klagt.

Gehaat gezicht! gezicht dat nerpt en plaagt!
 Hoe! zal dit paar in 't Paradys, met arm
 In arm, in 't zaalig Eden, zoo volöp
 Genieten weelde op weelde, daar ik leg
 Geworpen in de Hel, daar nimmer vreugd,
 Nooyt liefde kooft, maar snoo begeerte, niet
 De minste plaag van onze plaagen, nooyt
 Ten eynd' van smert, hoe lang de smert ook duurt.
 Maar laat ik niet vergeeten, 't geen ik hoorde
 Uyt hunnen mond: 't schynt niet, dat alles hen
 Hier toebehoort. Daar staat een Boom, genaamd
 De Boom der Kennis, een heyllooze Boom;
 't Is hen verboôn te proeven van zyn vrucht.
 Hoe! Kennis te verbieden? wis, daar schuylt
 Wat achter; daar 's geen reeden voor: hoe, zou
 Hun Heer hen die benyden? Kennen, kan
 Dat zonde zyn en Dood? en staanze slechts

Door onkunde, is dat hun gezeegend lot,
 De proef van hun gehoorzaamheyd en trouw?
 O schoone grond, om hunnen val daar op
 Te bouwen: 'k zal hen gaande maaken, om
 Te staan naa meerder kennis, en 't bevel,
 Zoo nydig, te verwerpen, slechts bedacht,
 Om hen te houden in de laagte, die
 De Kennis mogt verhoogen, om God zelv'
 Gelyk te zyn: indienze daar naa staan,
 Zoo eetenze en ze sterven; dit gaat vast.
 Myn eerste werk is deezen hof rondom
 Te wand'len met naauwkeurig onderzoek,
 Geen eenen hoek te laten ondoorzocht.
 't Gebeurt misschien, dat hier of daar een Geest
 Des Heemels waart, gezeeten by eên bron,
 Of onder dichte lomper, lom uyt hem
 Te vorssen, wat 'er verder dient gedaan.
 Gelukkig paar, leeft vroolyk, welvernoegd,
 Geniet uw vreugd, tot dat ik wederkeer,
 Op kort vermaak volgt zwaar en duurzaam wee.
 Zoo sprak hy, en hy wend' zyn stouten stap
 Verächtlyk om, met looze omzichtigheyd,
 Door bos en veld, en oover berg en dal
 Heenzwervende. Ondertuffen ging de Zon
 Aan 't uyerst van de kimmen, die men ziet,
 En daar de Heemel Aarde en Zee ontmoet,
 Al langzaam wég, en schoot in rechte lyn
 Haare aavondstraalen teegen de Oosterpoort
 Van 't Paradys: een Alabaster-rots,
 Verheeven tot de wolken, verr' te zien,

Langs eenen trap te naaderen van de Aard, die eerst
 Een optree hoog; de rest, een ruuwe klip,
 Die ooverhing, gelyk hy rees, en niet;
 Beklimbaar was. Aarts-Engel Gabriël,
 Hoofd van de wacht des Heemels, zat geplaatst
 In 't midden van deez' rotspilaaren, op
 Zyne aavondwacht: rondom hem stond de Jeugd
 Des Heemels, die met helden-tydverdryf
 Zich ophielt, ongewaapend; 't wapentuyg,
 Al Heemels, Schilden, Helmen, Speeren van
 Geklonken Goud, en vuurge-Diamant
 Aan hunne zy. Daar kwam Uriël by,
 Gegleeden op den Aavond, op een' straal
 Der Zonne, snel als een gevallen' star, als
 In 't herfstfaaijoen den zwarten nacht doorboort
 Wanneer de lucht met vuurge damp vervult
 Den Zeeman toont, op 't waalen van de naald,
 Wat streek hem best voor storm en onweerbuy
 Kan hoeden. Dus begon Uriël straks
 Vort Gabriël, 't viel u by 't lot te beurt,
 Met naauwe wacht wel toe te zien, dat tot
 Deez' zaal'ge plaats geen onheyl naadere, of
 Daar in gaa. Heeden, op den middagstond
 Kwam in myn kring een Geest, die uyerlyk
 Zeer yverde. om iets meer te weten van
 De werken des Almagtigen, en van
 Den Mens, Gods laatste beeld, voor al Ik nam
 Zyn weg, hoe groot een spoed hy maakte, waar,
 En lette door het zwerk op zynen gang,
 Maar op den Berg, die Noordwaards Eden legt,

Daar hy eerst streekt, ontdekte ik zyn gezicht
 Wel haast, niet heemelaardig, maar ontsteld
 Door vuyle driften; 'k Hiel hem lang in 't oog,
 Maar door een schaauw verloor ik zyn gezicht.
 Ik vrees, dat iemand van 't gebannen rot,
 Uyt 't Hellediep gekroopen, nieuwen kryg
 In 't hoofd heeft: zie, dat gy hem ergens vind.

Waar op de Krygsheld, wel gewiekt, aldus
 Antwoorde. Uriël, 't is geen wonder, dat
 Uw scherp gezicht, in 't midden van den kring
 Der zonne, en heldre zonnestraalen, die
 Uw standplaats zyn, zoo wyd en verre ziet.
 Door deeze poort, zoo naauw bewaard, bewaakt,
 Gaat niemand, als die 't oover wel bekend
 Ter neêr daalt uyt den Heemel. Maar ik zag
 Geen Schepfel, feedert middag, daar van daan.
 Indien een Geest, of wat het weezen mag,
 Met zulk een opzet, deezen Aarden-grens
 Met voordacht ooversprong; Gy weet, 't is zwaar,
 Een Geestlyk weezen door een sluytboom, die
 Lichchaâm'lyk is, te weeren. Maar, indien
 Hy, dienge melt, loert in den Ommetrek
 Van deeze dreeven, hoe hy zich vermomt,
 'k Zal 't weeten met den naalten morgenfond.

Dit nam hy aan: Straks ging Uriël naa
 Zyn post, op de eyge heldre straath, wiens punt
 Nu ryzend, hem schuyns neêrwaards voerde naa,
 De Zon, beneên de Azores reeds gedaald.
 Die eerste kring had, ongeloovelyk
 Hoe snel, den dag aldaar ten eynd' gebragt,

Of deeze min beweegbaare Aarde hadt
 Door korter vlucht naa 't Oosten heen, hem daar
 Gelaaten, daar zy met weersteyting van
 Haar Goud en Purper, al de wolken, die
 Zyn Westertroon omringden, sierlyk kleed.
 't Wierd Aavond, en het graauwe scheinmerlicht
 Had alles met zyn duyster floers bedekt:
 't Was stil alom. 't Gevoogelt en 't gediert;
 't Een ruste in 't gras, en 't ander in zyn nest
 Daar weggesloopen, allen, uytgezeyd
 De wakkre Nachtegaal, die al den nacht
 Haar gorgeltje liet hooren met een zang
 Van liefde en vreugd. Wat was die stilte zoet
 Nu schitterde in het Heemelsblauw een zwerm
 Van leevende Saffieren. Hesperus,
 Die 't Starreheyr ten reye leyd, blonk schoonst,
 Tot dat de Maan met donk're Maajesteyt,
 Als Kooningin, haar weergaloozen glans
 Ontdekte, en oover alles, onder haar
 Gezicht, haar zilverblanke Mantel streek.
 Dus sprak toen Adam Eva aan! myn' schoone
 En waarde Gemaalin! Het uur des Nachts,
 En alles, nu ter rust geweeken, doet
 Ons denken dat het tyd van rusten is.
 God heeft het werk, en 't rusten ingeffeld,
 Gelyk de Nacht steeds op het daglicht volgt.
 De tydelyke slaapdauw met haar log
 En zwaar gewicht, op ons gevallen, neygt
 Onze oogeleên. Daar and're Schepsels al
 Den dag omzwerwend, niets verrichten, en

Daarom

Daarom geen' rust van nooden hebben, heeft
 De Mens zyn daaglyks werk, of met den Geest,
 Of met het lichchaam, 't geen zyn waardigheyd
 Vertoont, en 't oog des Heemels, dat alom
 Hem gaade slaat. Daar and're dieren niets
 Bedryven, en van welker werken God
 Geen kennis neemt. Eer dan de Morgenfond
 Het Ooft met 't eerst aannaad' rend' licht bestraald,
 Is 't onze plicht te ryzen, en aan 't werk,
 De hand te slaan aan ginse boomen, aan
 Die groene dreeven, aan ons wandelperk
 Op 't middag uur, met takken oovergroeyd,
 Die, spottende met ons gering bedryf,
 Meer hulps van nooden hebben, om den groey,
 Zoo weelig, te beletten: Zie daar eens
 Die bloemen, deeze gomme-droppen, hier
 Zoo wild, zoo ruuw, zoo dicht op een gestort;
 't Eyst redd'ring; 't maakt gemak voor deezen gang:
 De Nacht, dat eyft Natuur, gebied ons rust.

Schoone Eva gaf hem daar dit antwoord op:

Myn Maaker en myn Voogd; 't geen gy gebied,
 Volg ik, en zonder teegenspreken, op
 Zoo is Gods last: God is uw' Wet, en gy
 Zyt myne: dat te weeten, is in my
 De beste kennis; dat 's myn eer en roem
 'k Vergeet, met u verkeerende, allen tyd;
 Saaizoenen, hunn' verandering, 't is my
 Al eeveneens. 't Gevalt my alles; Zoet
 Is de aadem van den Morgenfond; 't is zoet,
 Wanneer hy ryft, en 't tuureluuren van

Der vroegſte Voogels ſchaatert door 't geboomt ;
 Hoe ſtreelt de Zon, als zy haar Oofterglans
 Mild oover dit gezeegend land verſpreyd
 Op kruyd, boom, vrucht en bloem, daar 't alles zwemt
 In paerledaauw : welriekend is de grond,
 Zoo vruchtbaar, naa een malſe reegenvlaag ;
 Het naad'ren van een' ſtillen Aavondſtond
 Is zoet ; Zoet is de ſtille nacht, met zyn
 Gewoonen Voogel, en deez' zilv're Maan,
 En deez' Juweelen van den Heemel in
 Een Starretrans. Maar echter de aadem van
 Den Morgenſtond, wanneer hy lieflyk ryft
 Met 't tuureluuren van 't vroeg Voogelheyr ;
 Noch ook de Zon, als zy haare Oofterglans
 Mild oover dit gezeegend land verſpreyd
 Op kruyd, boom, vrucht en bloem, daar 't alles zwemt
 In paerledaauw ; noch reuk op reegenvlaag,
 Noch lieflyke Aavondſtond, noch ſtille nacht
 Met zyn gewoonen Voogel, noch by 't licht
 Der Maane, of by het ſchitterend getraal
 Der Sterren te ſpanſeeren door den Hof,
 Is zonder u niet zoet. Maar, legme eens uyt,
 Waarom doch ſchynen zy den ganſen nacht :
 Voor wien dit heerlyk licht, als alles ſlaapt ?
 Waar op onze eerſte Vaader dus hernam :
 Volmaakte Vrouw, Gods Dochter en de myn' :
 Deez' hebben rondom 't Aardryk haaren loop
 Van 's morgens tot den avond, en van land
 Tot land in orde, ſchoon op volken nu
 Noch niet gebooren, en verleenen 't licht,

In haar gefeld, door 't op en ondergaan;
 Op dat de Nacht door donkerheyd, die 't al
 Betrekt, zyne oude heerschappy niet weer
 Herwinne, en blusse 't leeven der Natuur,
 En alles uyt; 't geen dit zacht stoovend vuur
 Niet slechts verlicht, maar met een' hette van
 Verscheyde invloeyingen, die leenig broeyt,
 En stooft en warmt, en voed, en maatigt; of
 Die hunne kracht uytstorten oover al
 Dat groeyt op Aard, daar door bekwaam gemaakt,
 Om 't kragtig Zonnelicht te ontfangen, en
 Te ryphen. Deeze dan, schoon ongezien.
 In 't diepft des Nachts, en schynen niet vergeefs.
 Denk niet, of schoon 't ontbrak aan Mensen, dat
 De Heemel geen beschouwers hebben zou,
 En God geen' lof: Daar zyn veel' duyzenden
 Van geestelyke Schepfels, die al de Aard
 Doorwandl'en, ongezien, 't zy dat men waakt,
 Of dat men slaapt. Deeze allen hebben 't oog
 Op zyne werken, pryzende onvermoeyd
 Hem dag en nacht. We hoorden meenigwerf
 Van eenen berg, of uyt een kreupelbos,
 De weêrgalm van een goddelyke stem,
 Die antwoord gaf, alle ingespannen tot
 Den lof des grooten Scheppers. Meenigwerf
 Met troepen, als zy 's nachts op schildwacht staan,
 Of ronde doen, dan maakenze een geluyd
 Op heemelse speeltuygen, en vermengd
 Gezang, met eene eenpaarigheyd van toon,
 En deelen dus de waaken van den Nacht,

Dat hert en Ziel van ons ten heemel beurt.
 Zy gingen, naa het slot van dit gesprek,
 Al wandelende hand aan hand, naa hun
 Gezeegend lustpriëel. Dat was een plaats,
 Verkooren by den grooten Planter, toen
 Hy alles vormde tot vermaak en dienst
 Der Mensen: 't hoog verwulft van dit vertrek
 Was dicht in een gevlochten, door 't gewas
 Van Laure- en Mirtetakken: hooger groeyde
 Een vast en riekend blad: aan elke zy
 De Beerenklaauw: veel heesters, zoet van geur
 Rondom dit groen falet; elk bloemgewas,
 Dat lieflyk ruykt, had hier omtrent zyn plaats.
 De Lifch van allerley koleur, de Roos,
 't Jasmyngeboomt verhieven 't bloemryk hoofd
 Om hoog door een tot een Mozaïsch werk.
 Hunn' voeten traaden op Violen, en
 Saffraan en Hyacynthen, op hun grond
 Met ryk borduurwerk, en meer kleuren, als
 Ooyt konstenaar op 't grootste konstwerk ley.
 Hier kwam geen Dier, geen Mier, geen Rups, geen Worm,
 Geen ongediert, geen ander schepsel in:
 Zoo groot was voor de Mensen hun ontzag:
 Geleegen onder schaaduwryker lust-
 Priëel, veel vryer en veel heyliger,
 Als daar, gelyk de faabelpraat verziert,
 Pan of Sylvanus immer sliepen, of
 Daar Faunus of de Nimfen hunnen tyd
 Doorbrachten. Hier in 't afgeschut vertrek
 Stelde Eva, vers getrouwd, haar Bruydsbed toe

Met bloemen, tuyltjes en welriekend kruid:
 De Heemelkooren zongen 't bruyloftlied,
 En melden, op wat dag de Huuwlyksboô
 Haar bracht by onzen eerften Vaader in
 Haar' naakte ſchoonheyd, aangenaamer als
 Pandora, van de Gooden ryk voorzien
 Met all' hunn' giften: te gelyk, helaas!
 In droevig eynd, wanneer haar Hermes bragt
 By Jafet 's dwaafsten Zoon, daar 't mensdom door
 Haar ſchoon gezicht betooverd wierd, om wraak
 Te neemen van Prometheus, die het vuur
 Van Jupiter met liſt geſtoolen had.

Dus eyndl'yk in hun ſchaaduwryk vertrek
 Gekoomen, ſtondenze oover ende, en om-
 Gekeerd, en baaden onder de oopen' lucht
 Dien God, die Aarde en Heemel, en de lucht,
 De zilv're Maan, en al het Starrenheyr
 Gemaakt heeft, aan. Gy, groote Maaker, hebt
 Den Nacht gemaakt, gelyk den dag, dien wy
 Gelukkig in het werk ons opgeleyd
 Verloopen zien, met onderlinge hulp
 En Liefde, die de kroon is van al 't heyl
 Ons toegefchikt door u, en van dees plaats
 Zoo aangenaam, maar veel te ruym voor ons.
 't Ontbreekt aan deelgenooten in zoo groot
 Een oovervloed, die ongeplukt, vertreên,
 Verlooren gaat: Maar gy hebt ons beloofd,
 Dat uyt ons twee een oovergroot geſlacht
 Zou koomen, tot vervulling van deeze Aard';
 Dat uwe goedheyd, die oneyndig is,

Met

Met ons zou looven, 't zy we waaken, lof
't Zy wy, als nu, verlangen naa den slaap.

Dus spraakenze eensgezind, en naamen in 't
Gebed geene and're plechtigheeden waar,
Als ongeveynsde aanbidding, die God best,
Gevalt, en gingen hand aan hand in 't diepst
Van hun vertrek, en onverlet met al
't Gewaad, van ons gedraagen tot een last,
En zy aan zy geleege, dicht by een,
Keerde Adam zich van zyne schoone Bruyd
Niet om, noch Eva weygerde den plicht
Van Liefde en Min. Wat Dweepers ook te straf
Hier talmen moogen van Onnoozelheyd
En Zuyverheyd, verspreekende onbedacht
Als onreyn, 't geen God zelf voor reyn verklaard,
Aan sommigen gelast, aan allen vry
Gelaaten. 't Is de Maaker, die beveelt
Vermeerd'ring: wie staat teegen dat bevel?
Gods en der Mensen Vyand, die den Mens
Verdelgen wil. Welzaalig Trouwverbond,
Verborgen' Wet, waare oorsprongk van 't geslacht
Der Mensen, eenig eygendom, van ab
Dat anders was gemeen in 't Paradys.
Gy dreeft de lust tot dertel ooverspel
Uyt 's menschen hart, om slechts in zwang te gaan
By 't reedelooze vee. Gy, welgegrond en
Op reeden, die rechtvaerdig is en reyn,
Vond allereerst de dierb're naamen uyt
Van Vaader, Zoon en Broeder, en den plicht,
Die die betrekking van elkand'ren eyft.

't Zy verr' van my, dat ik u zonde noem,
 Of schande, of denk, dat gy onheylig zyt:
 O gulde bron van duurzaam huysvermaak,
 Uw leeger noemt men kuys en onbevlekt:
 Zoo is 't, zoo was 't: de Aardsvaarders deeden zoo,
 En Heyligen: Hier schiet de Liefde haar
 Vergulde pylen: hier blyft haare toors
 In vlam: hier zweeftze op purpre wieken, hier
 Regeertze, en is vol vreugd. Niet in 't gekoft
 Gelonk van hoeren, liefde- en vreugdeloos,
 En onbemind, genieting by geval.
 Noch in de Min, die in de Hooven waart,
 Vermengd met dans en ydle mommery,
 En middernachtse baal of aavondzang,
 Die een verkleumde Minnaar treurig zingt
 Voor zyne trotse schoonheyd, best ontvloôn,
 Verächt, versmaad. Deez' laagen arm in arm
 In slaap gefust door Nachtegaalenzang,
 Daar 't bloemryk dal op 't naakte lyf een' vlaag
 Van Roozen strooyde, door den morgenstond
 Op nieuws geboet. Slaapt, slaapt, gezeegend paar,
 Gelukkig, staat gy nooyt naa beeter staat,
 Gy weet genoeg, staat naa geen kennis meêr.
 Nu had de Nacht de helft van zynen weg
 Van dit groot ondermaans gewelf om hoog
 Reeds afgerent; en 't Cherubynendom,
 Getreden uyt hun elpebeenen hof,
 Stond, naar gewoonte, in 't harnas op de wacht
 Ter middernacht, toen Gabriël dus sprak
 Tot zynen Makker, naast hem in gezag.

Uzziël,

Uzziël, laat de helft van onze troep
Aftrekken, en naa 't Zuyd met scherpen wacht
De ronde doen, en de and're helft naa 't Noord;
Dan zullenwe malkand'ren vlak in 't West
Ontmoetten. Zy, als vlammen, snelden voort
Gewaapend, half met schild en half met speer.
Hy riep twee sterke en schrand're Geelsten uyt
Den hoop, die naast hem stonden, en hy gaf,
Als 't hoofd van hunne benden, deezen last.

Ithuriël en Zefon, maakt u op
Met snelle wieken, en doorzoekt deez' Hof,
Laat geen en hoek onnagespeurd; voor al
Daar deez' twee schoone schepsels hun verblyf
Genoomen hebben, en misschien in slaap
Geen onheyl vreezen. Op den Aavondstond,
In 't ondergaan der Zonne, kwam 'er een
Berichten, dat een Helse Geest (wie zou 't
Vermoeden?) herwaards neederdaalde, ontsnapt
Uyt 't hellediep; gewis, om kwaad te doen:
Zoekt, waarg' hem vind, vat hem, en brengt hem hier.

Zoo sprak hy; en als hoofdman ging hy voor
Zyn schitt'rende geleeden, die de Maan
Door hunnen glans verduysterden. Dat paar
Nam zynen weg naa 't lustpriëel, om hem
Te vinden, dienze zochten. Hy wierd straks
Gezien, in een gekroopen, als een Pad,
En dicht aan Eva 's oor, met pooging, om
Door Duyvels list het werrektuyg van haar
Inbeelding te bekruypen, en daar door
Beguychelingen, en Gezichten, naar zyn wil,

En droomen te verwekken; of om door
 Zyn ingeblaazen zwadder eene smet
 Te werpen op haar geesten, ryzende uyt
 Het zuiverst bloed, als frisse dampen uyt
 Een' zuyv'ren stroom, en wyders aan den gang
 Te helpen, ooverleggingen, verward,
 Gedachten, onvernoegd, en ydle hoop,
 Oogmerken, ydel, en begeerten, die
 't Spoor byster zyn, alle opgeblaazen door
 Begrippen, die hoogvliegende oorzaak zyn
 Van Hoovaardy. Ithuriël, hem op
 Dat werk betrappend', raakt hem eeven aan
 Met zyne speer! Bedrog kan 't raaken met
 Een godlyk staal niet duldén. Dus ontdekt
 En ooverrompeld springt hy ylings op:
 Gelyk wanneer een vonk valt in een berg
 Van boskruid, dat gereed legt, om getond
 Te worden, om een Waapenhuis daar meê
 Te vullen, teegen 't oorlog, dat men vreeft;
 De zwarte stof met snelle vlam verspreyd
 Zet al de lucht in lichterlaaijen brand.
 Zoo schielyk sprong die Aarts-verleyder in
 Zyn eygen weezen op. Maar 't Eng'lepaar
 Trad half verbaafd te rug, op 't zien van dien
 Vervaarelyken Kooning, maar, die schrik
 Terstond bedaard, sprak een van beyde dus.
 Wie zytge van 't weërspannig Geestendom,
 Ter Hell' gedoemd, die, uwe boey ontsnapt,
 Vervormd hier komt? Wat zitge, als Vyand, hier
 De wacht te houden by dat paar, dat slaapt.

Kent gy me niet, zey Satan spotsgewys,
Kent gy me niet? Gy hebt my eens gekent
Verr' booven u, toen ik gezeeten was
Ter plaatse, daar gy niet naa denken dorst.
Dat gy my niet zoud kennen, is een vast
Bewys, dat gy zelf onbekend zyt, van
De laagste rang van uwe bende; of kent
Gy my, wat vraagt gy, en spilt noodeloos
Uw' aanspraak? waar van 't eynd ook zeeker niet
Veel fluyten zal. Dien Zefon, spot om spot
Toeduuwde: Denk niet, ô verwaaten Geest,
Dat uw' gedaant' van zynen glans niet heeft
Verlooren, toenge oprecht en reyn om hoog
Verkeerde; want die heerlykheyd, die u
Zoo lang gy goed en heylig waart, omscheen,
Is weg. Nu zweemt gy naa uw' zonde, en naa
De plaats van uw' Verdoemenis, mismaakt
En vuyl en naar: Maar koom, gy zult aan hem,
Die ons hier heeft gezonden, om deez' plaats
Te veyligen, die slaapen, voor gevaar
Te hoeden, zeggen, wat uw oogmerk is.
Zoo sprak de Cherub: zyn' bestraffing, die
In schoone jeugd zoo streng en ernstig was,
Gaf aan zyn' taal bevalligheeden, niet
Te wederstaan. De Duyvel stond beschaamd,
En voelde, hoe ontfag'lyk goedheyd is,
En zag de aanvalligheyd der reyne deugd
In eygene gedaant'. Hy zag 't, en zyn
Verlies ging hem aan 't hart, voor al, om dat
Hy hier die schroom'lyke ongelykheyd zag.

Noch schein hy onverschrokken. Is 't myn beurt,
 Zeyt hy, te twisten? Met den besten best,
 En met den Zender zelf; niet met zyn Boô,
 Of met hen beyde al t'eevens: meerder roem
 Voor my, of min verlies. Uw vrees zal ons,
 Zeyd Zefon onverfaagd, voor zulk een proef
 Wel hoeden, om te toonen, wat de minst
 Van ons alleen zou kunnen, teegen u,
 En 't ganse rot, godloos en daarom zwak.

De Vyand, dul van toorn, antwoorde niet;
 Maar als een moedig paard, geteugeld, trots
 Zich omkeert, en op 't yzer bitstuk knaauwt,
 Zoo vond hy ongeraân, te stribb'len, of
 Te vluchten. Voor het goddelyk ontsag
 Bond hy zich in, doch anders onverzet.

Nu liep de Nacht naa 's waerelds Westerdeel,
 Daar bey de halve ronden juyft malkaâr
 Ontmoetten, en wel dicht by een geschaard
 Tot nieuw bevel, dus aangesprooken van
 Hunn' Leydsman, die voor 't hoofd der bende stond.

Spitsbroeders, 'k hoor een' ooversnellen tred,
 Die herwaards haast, 'k ontdek by 't starrelicht
 Ithuriël en Zefon door de schaauw;
 En neevens hen een derden, Kooninglyk
 Van weezen, maar in glans verwelkt en bleek,
 Hy schynt aan zynen gang, en bars gedrag
 De Hellevorst, die licht niet zonder stryd
 Zal wyken. Houdt uw' standplaats, en staat vast,
 Want 'k zie uytarting in zyn fel gezicht.

Hy zweeg pas, of het Eng'lepaar schoot toe.

Zy zeyden, wienze brachten, waar hy wierd
 Gevonden, wat hy deed, in wat gedaante,
 In wat gefalt' hy neêrlag op den grond.

Vorft Gabriël sprak hem met straf gezicht
 Dus toe. Hoe komt gy, Satan, uyt de Hell',
 Uw strafplaats; uytgebrooken, en verstoort
 Ons in den dienst, die 't voorbeeld, dat gy gaaft
 Van zonde, nooyt naavolgen zullen, maar
 Met macht en recht gewaapend zyn, om u
 Te vraagen, wat vermeetelheyd u dreef
 Naa deeze plaats? naar 't schynt, om zachten slaap
 Te flooren, en dit paar, wier woning God
 Gesteld heeft in dit zaalig Paradys.

Maar Satan floeg zyn donkere winkbrauwen
 Verächtlyk op, en zey; gy wierd om hoog
 Geacht voor wys; 'k hiel u daar voor, maar zoo
 Te vraagen, doet my twyffelen. Laat, die
 Zyn smert bemint, daar leeven; Die een' weg
 Kan vinden, en losbreeken uyt de Hel,
 Schoon daar gedoemd, zou die zulks niet bestaan?
 Gy zelf, 'k ben des verzeekerd, zoud dat doen,
 En waagen 't stoutlyk naa eene and're plaats,
 De smert ontvlucht, of daar gy hoopen mogt
 Op minder pyn, of spoedig 't lyden met
 Vermaak, dat ik hier zoek, te wiff'len. 'k Geef
 Aan u geen reeden, die slechts 't goede kent,
 En 't kwaade niet beproefd hebt, en my bars
 In 't aanzicht werpt den wil van hem, die ons
 Gebonden heeft. Laat hy zyn yz're poort
 Dan vaster sluyten, neemt hy voor, om ons

Te houden in dat naar gevangenhof
 Nu heb ik u geantwoord op uw vraag.
 De rest is waar; zy hebbenme op die plaats
 Gevonden, dieze noemen; maar dat fluyt
 Geweld noch kracht, noch eenig naadeel in.
 Hy sprak met spot. De dappere Engel door
 Die taal ontroerd, dreef, half grimlachhend, hem
 Verächtelyk deez' fcherpe woorden toe.
 O zwaar verlies van eenen Heemelling,
 Die 't vonnis wegens wysheyd stryken kan,
 Sint Satan viel, dien dwaasheyd neederwierp,
 En die nu keert, zyn duyster hol ontsnapt,
 En kwanswys twyfelt, of men hen voor wys
 Te houden heeft, die vraagen, wat hem dus
 Verftout, om herwaards, daar hem geen verlof
 Gegeeven wierd, te koomen uyt de Hel;
 Zyn deel tot straf. Het is dan wysheyd, naar
 Zyn oordeel, zyne straf en smert te ontgaan.
 Wel blyf daar by, vermeet'le, tot de wraak,
 Diege op u haalt door vlieden, uwe vlucht
 Wel zeevenwerf zal achterhaalen, en
 Uw wysheyd geest'len naa de Hel te rug,
 Die u niet onderrichte, dat geen' smert
 Met eynd'looze opgehitste toorn gelyk
 Kan ftaan. Maar waarom dus alleen? Waarom
 Brak niet met u de ganse Hel uyt? Of
 Is hunne lichter smert, te licht, om die
 Te ontvliên? Of zynze harder als gy, om
 Die smert te lyden? Onverschrokken Hoofd,
 Die 't eerst de smert ontvlucht, hebt gy uw rot,

Dat gy verliet, de reeden van uw vlucht
Gemeld? Voorzeeker neen; dan kwaamt gy niet
Alleen gevlucht, maar met den ganzen trop.

De Aartsvyand met gerimpeld voorhoofd gaf
Daar op dit antwoord: 'k ben hier niet, om dat
Ik minder ly, of minder krimp van pyn,
Beschimpende Engel: 't staat u noch wel voor,
Dat ik op 't felst u teegenstond, wanneer
De Donder met zyn' slaagen en geweld
Zich haaste om u te helpen, en uw speer,
Te zwak, voor my niet vreeslyk, by te staan.
Maar uwe taal, zoo reuk'loos als voorheên,
Bewyst genoeg uwe onbedreevenheyd:
Gy weet niet, wat een' trouwen Hoofdman past,
Door proeven en gevolgen, aav'rechs uyt-
Gevalen, onderweezen, dat men 't al
Niet waagen moet op tochten, en gevaar
Van hem ontworpen, en gesmeed. Dat is 't,
Dat ik alleen eerst ondernam dat naar
En aak'lig Diep te ontvliegen, en 't gezicht
Te neemen van deez' nieuwgeschaapen' waereld,
Waar van 't gerucht niet stilzwygt in de Hel;
Op hoope, of hier een' beet're woonplaats waar
Te vinden, om 't verlaagen Geestendom,
Of hier op Aarde, of midden in de Lucht
Ter neêr te zetten; schoon om dat verblyf
Noch eens een tocht met u en met u heyr
Te waagen was, slechts Slaaven, om uw' Heer,
Die in den Heemel woont, te dienen, en
Zyn troon met Zang en laffe Harmony

Te omringen, en van verre neêrgebukt
 Te aanbidden, niet te ftryden; dat 's uw werk.
 De ftrydbaarre Engel antwoordd' hem ftraks dus:
 Te zeggen, en terftond herroepen, eerft
 Voor wys te gaan, om fmert te ontvlieden, dan
 Te zeggen, dat men als Verfpieder koomt,
 Betaamt geen Hoofd: 't is Leugenaars bedryf.
 En zwetftge dan noch, Satan, van uw trouw?
 O Naam, ô heyl'ge Naam van Trouw, zoo fnood
 Gefchonden! wien toch zyt gy trouw? uw rot,
 Zoo heylloos, zoo weêrspannig; Een gefpuys
 Van Vyanden: Een lichchaam naar dit Hoofd
 Te wel gepaft. Was dit uw plicht, uw' trouw,
 Uw' krygstucht, om uw diergezwooren eed,
 De hoogfte Macht zoo plechtiglyk gedaan,
 Te breeken? En gy looze Veynzaard, die
 Kwanswys de Vryheyd nu verdaadigd, wie
 Heeft ooyt den Vorft des Heemels meêr gevleyd,
 Wie meêr ontzien, wie meêr zyn hoog gezag
 Met diepe en flaaffe eerbiedigheyd erkent,
 En aangebeên, als gy? waarom? om hem,
 Waar 't moogelyk, te onttroonen, en zyn' troon
 Zelf in te neemen: Maar neem acht op 't geen
 Ik u noch toelaat: voort, vlie derwaards heên,
 Van waarge kwaamt; zoo gy van nu voortaan
 Weêr binnen deeze heyl'ge grens verfchynt,
 Zoo fleep ik u gekeetend diepft in 't hol
 Des Afgronds, daar ik u zoo fluyten zal,
 Dat gy nooyt meêr zult fnorcken, dat de poort
 Der Hell' niet vaft genoeg gegrendeld is.

Dus dreygde hy, maar Satan kreunde zich
 Dat dreygen niet, maar, toorniger, sprak dus:
 Spreek, als ik u gevangen ben, van boey
 En keetens, barffe Cherub, laagst in rang;
 Maar wacht voor af een zwaarder straf van my,
 En deezen vuyft, die u verbryz'len zal,
 Schoon 's Heemels Vorst op uwe vleugels ryd,
 En gy, met uwe Makkers, 't jok gewoon,
 Zyn' zeegenryke wielen voortsleept op
 Den Heemelweg, met starren geplaveyd.

Terwyl hy sprak, draayt de Engletroep zich om
 Met ongeduld, dat uyt hunne oogen scheen,
 En spitst zyn' benden halvemaansgewys,
 En ging allengs rondom hem heen met
 Gevelde speeren, zoo ontelbaar, als
 Wanneer een veld vol koorenhalmen, ryp
 Ten Oogst, geslingerd, de aaren zwaar gelaan
 Ziet hellen, naar het dryven van den wind:
 De nyvre Ploeger staat verzet, en vrees
 Voor kaf in plaats van ryke schooven op
 Zyn dorsvloer. Satan stond aan de and're zy
 Verbysterd, en trok al zyn kracht by een,
 Uytdyend' hoog en breed, als Atlasberg
 Of Teneriffe, onschokbaar van hunn' plaats.
 Hy rees tot aan de wolken. Vrees en schrik
 Zat op zyn hoofdpluymaadje; in zynen vuyft
 Scheen schild en speer: 't voorspelde een' zwaaren stryd
 Weerzyds, daar niet alleen het Paradys
 Van schudden zou, maar ook het Stargewelf
 Des Heemels, of al de Elementen aan

't Rinkinken

't Rinkinken onder een, verstoord, verscheurd
 Door deezen kryg, had niet de Almagtige,
 Om 't yffelyk krakkeel te scheyden, voort
 Zyn' goude Schaalen in den Heemel uyt-
 Gehangen, tuffen 't Heemelteeken van
 Aftreë, en van den Schorpioen, nu noch
 Te zien, waar in hy voor de schepping woeg
 Al 't geen hy wrocht; de ronde hangende Aarde
 Met haare lucht in wederwigt; zoo weegt
 Hy al wat zal gebeuren, Ryken en
 Veldflaagen. Nu ley hy in elke schaal
 Gewigt, om de uytflag, of men scheyden zou,
 Of ftryden: maar de ftrydschaal snapte om hoog.
 Zoo haaft wierd Gabriël dit niet gewaar,
 Of hy sprak zynen weêrparty dus aan.

Ik ken uw' fterkte, Satan, gy de myn':
 Niet onze, maar aan ons gegeven; 't is
 Dan dwaasheyd fier te zwetfen op zyn kracht
 En Waapens; daar noch de uwe, noch de myn'
 Meer kunnen doen, als toegelaaten word
 Van 's Heemels Heer. Nu heb ik dubb'le kracht,
 Om u tot gruys te trapp'len, en tot stof:
 Aanschouw 't bewys daar booven, lees uw lot
 Daar ginder in dat Heemelteeken, daar
 Gy zyt gewoogen; zie hoe licht, hoe zwak
 Gy zyt, om my te wederftaan. Hy zag
 Om hoog, en zyne schaal om hoog gevoerd.
 't Was uyt. Hy vlood al tandeknerffende, en
 Met Satan vlood de fchaaduw van den Nacht.